

HISTORIA

Początki II Kliniki Chirurgicznej związane są z powstaniem Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. W dniu 23 października 1944 roku dekretem w dzienniku ustaw RP Nr 9 utworzono UMCS, który składał się z czterech wydziałów: przyrodniczego, lekarskiego, rolnego i weterynaryjnego.

W dniu 26 października 1944 roku zebrała się pierwsza Rada Wydziału Lekarskiego, na której powołano dziekana (prof. Henryk Lubieniecki) oraz kierowników zakładów teoretycznych i klinik. Kierownictwo Katedry Chirurgii i Kliniki Chirurgicznej Rada Wydziału powierzyła prof. dr Feliksowi Skubiszewskiemu, długoletniemu docentowi kliniki poznańskiej w okresie międzywojennym. Na wniosek Prof. Skubiszewskiego nadano nazwę kliniki: II Klinika Chirurgiczna. Nazwa ta przetrwała do 1971 roku, tzn. do czasu powołania Instytutu Chirurgii. W wyniku reorganizacji zmieniono jej nazwę na II Klinika Chirurgii Ogólnej.

W pierwszym roku akademickim 1944/1945 obsadę asystencką stanowili dwaj lekarze: Mieczysław Zakręś (z 5-letnim stażem chirurgicznym) i Jan Litwin (rozpoczynający praktykę chirurgiczną). W następnych latach liczba asystentów systematycznie zwiększała się.

Nowopowstała Klinika Chirurgiczna usadowiona została w Szpitalu Fundacyjnym pod wezwaniem Św. Wincentego à Paulo – obecny SPSK Nr 1 przy ul. Staszica 16. Kierownictwo szpitala oddało na apel rektora UMCS 100 łóżek do dyspozycji Wydziału Lekarskiego i z tej liczby 30 łóżek przeznaczono dla nowotworzącej się kliniki chirurgicznej. Warunki lokalowe były bardzo skromne: dwie duże sale chorych, sala opatrunkowa i gabinet kierownika kliniki. Do celów diagnostyczno-dydaktycznych służył korytarz ze stołem, usytuowanym pod jedną ze ścian. Klinika przez długi okres do dyspozycji miała tylko jedną salę operacyjną. Druga sala operacyjna była wspólna z kliniką ginekologiczno-położniczą. Wyposażenie sal w przestarzałe narzędzia chirurgiczne oraz autoklawy ogrzewane węglem wymagało odnowy i uzupełnienia. W Klinice zajęcia praktyczne odbiali studenci otwartych w pierwszym roku akademickim 1944/45: IV i VI roku studiów. Dzięki energii kierownika kliniki, przychylności dyrekcji szpitala i pomocy finansowej uniwersytetu w latach 1945-1949 przeprowadzono przebudowę pomieszczeń zgodnie z potrzebami kliniki. W pierwszej kolejności dokonano przebudowy Sali operacyjnej, zgodnie z wymogami klinicznymi. W dobudowanym pomieszczeniu przy Sali zamontowano nowoczesną aparaturę do wyjalawiania bielizny, narzędzi i materiałów opatrunkowych. Była to pozostawiona przez okupanta hitlerowskiego aparatura znanej firmy Küster. Stopniowo uzupełniano z całej Polski najbardziej potrzebne narzędzia chirurgiczne, a dużą pomocą dla kliniki były dary UNRA.

Pozyskiwanie w następnych latach nowych pomieszczeń pozwoliła na urządzenie sal opatrunkowych, pokoju do badań endoskopowych, dwóch gabinetów dla asystentów, sekretariatu oraz sali konferencyjnej z biblioteką.

W roku 1959 w klinice urządzono laboratorium badań biochemicznych.

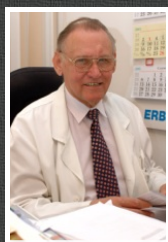
W roku 1965 przebudowano trakt operacyjny urządzono dwie sale operacyjne aseptyczne z pełnym zapleczem. Przeprowadzono generalny remont oddziału męskiego. Wymieniono na salach chorych i w korytarzu podłogi drewniane na płytki PCW, a korytarz pokryto terakotą. Ogrzewanie piecowe zamieniono na centralne. Na oddziale kobiecym duże sale przebudowano na mniejsze 4-łóżkowe.

Ponownej gruntownej przebudowy i rozbudowy kliniki dokonano w latach 1989-1994. Generalnie przebudowano 1/3 kliniki, kilka większych sal podzielono na małe oraz utworzono oddział intensywnej opieki pooperacyjnej. W tym samym czasie adaptowano strych nad częścią oddziału kobiecego, tworząc zaplecze dydaktyczne, laboratoryjno-badawcze: powstała pracownia diagnostyki zaburzeń motoryki górnego odcinka przewodu pokarmowego pod kierunkiem dr Grzegorza Walnera. Obecnie prof. Grzegorz Walner pełni funkcję kierownika kliniki. Jednocześnie przebudowie poddano trakt operacyjny – powiększając go o jeszcze jedną salę operacyjną oraz przebudowano czwartą septyczną salę operacyjną. W 1994 roku adaptowano strych nad oddziałem męskim tworząc nową bibliotekę, salę audytorijną, salę dla uczennic pielęgniarstwa oraz zaplecze magazynowo-archiwalne.

W latach dziewięćdziesiątych XX wieku, dzięki środkom samodzielnie wypracowanym przez zespół kliniki w ramach projektów badawczych KBN, klinika wzbogaciła się w nowoczesny sprzęt endoskopowy: tor wizyjny, sprzęt do endosonografii (EUS) zestaw do chirurgii laparoskopowej oraz specjalistyczny sprzęt do oceny zaburzeń motoryki przełyku w postaci zestawu do 24-godzinnej manometrii z ph-metrią, Bilec, manometrii wektorowej oraz zestawy komputerowe z oprogramowaniem do tych badań.

Działalność lecznicza kliniki chirurgicznej w latach 1944-1980 obejmowała obok chirurgii narządów jamy brzusznej i przełyku, chirurgię naczyni, traumatologię narządu ruchu i chirurgię układu moczowego. Wynikało to z szerokiego zainteresowania naukowymi prof. F. Skubiszewskiego i z jego inicjatywy wydzielono w klinice pododdziały dla wyżej wymienionych jednostek chorobowych. Było to z pożytkiem nie tylko dla leczenia chorych, ale również dla celów dydaktycznych. W klinice uczyli się studenci oraz dokształcali się asystenci i chirurdzy ze szpitali terenowych. Wielu z nich objęło funkcje ordynatorów w szpitalach terenowych. Od 1946 roku, przez 25 lat prof. Skubiszewski był wojewódzkim specjalistą ds. chirurgii. Po nim funkcję tę pełnił prof. Paweł Misiuna, a obecnie przejął ją prof. Grzegorz Walner i piastuje ją do dnia dzisiejszego. Kilkudziesięciu lekarzy uzyskało specjalizacje pierwszego lub drugiego stopnia z zakresu chirurgii ogólnej. Dużą rolę w szkoleniu chirurgów odegrał i odgrywa nadal Lubelski Oddział Towarzystwa Chirurgów Polskich, którego założycielem w 1952 roku był prof. F. Skubiszewski, a obecnie funkcję przewodniczącego pełni Prof. Grzegorz Walner.

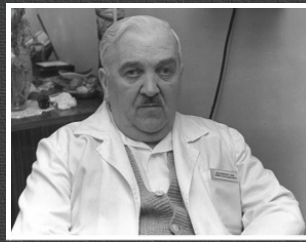

W roku 1951 z inicjatywy prof. F. Skubiszewskiego wyodrębniono w klinice oddział dla chorych z niedokrwieniem kończyn dolnych i był to jedyny w tym czasie oddział tego rodzaju w regionie lubelskim. Z inicjatywy kliniki powstała przykliniczna i wojewódzka poradnia chorób naczyni obwodowych. Obok leczenia farmakologicznego stosowano również sympatektomię, która jako pierwszy w 1952 roku wykonał dr M. Zakręś. On też jako pierwszy wprowadził w 1963 roku operacyjne leczenie niedokrwienia kończyn dolnych. W późniejszym okresie zagadnieniem operacyjnego leczenia chorych z niedokrwieniem kończyn dolnych spowodowanego miażdżycą zajmowali się Paweł Misiuna i Jerzy Michalek.

W roku 1968 klinika posiadała 156 łóżek skład personalny stanowiło 26 pracowników: kierownik kliniki, 10 adunktów, 7 starszych asystentów 7 asystentów i asystent techniczny. Stan ten utrzymywał się do 1 marca 1971 roku, kiedy powołano Instytut Chirurgii Akademii Medycznej w Lublinie. W jego skład

weszły wydzielone z II Kliniki Chirurgicznej: II Klinika Chirurgii Ogólnej z 70 łózkami, Klinika Chirurgii Naczyń i Klinika Traumatologiczna. Kierownikiem został prof. Dr Mieczysław Zakryś. Zagadnieniem, nad którym pracowała klinika stanowiła głównie chirurgia raka odbytnicy z brzuszny wycięciem odbytnicy i zachowaniem zwieraczy odbytu. Wypracowana przez wiele lat tradycja tzw. przedniej resekcji odbytnicy utrzymuje się do dnia dzisiejszego. Kolejnym tematem chirurgicznym było operacyjne leczenie choroby wrzodowej żołądka metodą Maki (z zachowaniem odźwiernika). Niemniej metoda ta miała swoich zwolenników i przeciwników, a w materiale kliniki na 50 operowanych tą metodą u 4 wystąpiły nawroty wrzodów. Trzecim zagadnieniem była ocena przydatności operacji sposobem Longmire'a (z wstawką z jelita cienkiego pomiędzy przełykiem i dwunastnicą) w celu zapobiegania zespołowi gastrycznemu po całkowitych resekcjach żołądka. Nie obserwowano zespołu gastrycznego po zastosowaniu operacji sposobem Longmire'a.

W roku 1981 kierownictwo kliniki objął prof. Paweł Misiuna. W tym okresie znacznie zwiększyła się ilość zabiegów operacyjnych wykonywanych na przełyku. Na marginesie należy podkreślić, że pierwszą operację z otwarciem klatki piersiowej wykonał w klinice w 1953 roku dr M. Zakryś.

W latach 90-tych klinika wypracowała ogólnokrajowy model leczenia chorych z rakiem przełyku. Model ten uzyskał akceptację Komitetu Badań Naukowych (KBN) i został wprowadzony do realizacji w kilku ośrodkach w Polsce z centrum koordynacyjnym w Lublinie.

Innym zagadnieniem naukowym jest poprawa w zakresie wczesnego wykrywania i leczenia operacyjnego raka żołądka. Klinika wspólnie z 7 ośrodkami krajowymi prowadzi od 1988 roku programy badawcze KBN pod kierunkiem prof. Tadeusza Popieła, kierownika I Katedry Chirurgii Ogólnej i Kliniki Chirurgii Gastroenterologicznej UJ w Krakowie. Realizację projektu umożliwiła zorganizowana z inicjatywy prof. P. Misiuny pracownia endoskopowa, która rozbudowana do dzisiaj służy nie tylko dla chorych leżących w klinice, ale wykonuje się w niej również badania chorych z terenu makroregionu.

Kolejnym zagadnieniem interesującym zespół kliniki jest szeroko rozumiany problem nowotworowych i nienowotworowych chorób wpustu żołądka i przełyku. Wprowadzono pod kierunkiem dr Grzegorza Walnera bardzo nowoczesne metody badawcze oparte na 24-godzinnej pH-manometri, manometri wektorowej i badania refluksu alkalicznego metodą Biltec oraz nowe metody postępowania operacyjnego. Opracowanie tych zagadnień przyczyniło się do realizacji kolejnego w klinice projektu badawczego KBN.

Innymi badawczymi zagadnieniami kliniki w tym okresie są: oznaczenia nukleozydów w płynach ustrojowych ciała u chorych z nowotworami przewodu pokarmowego – kolejny projekt KBN, realizowany pod kierunkiem dr Andrzeja Sory. Ponadto w ramach projektów działalności statutowej i programów własnych uczeń pracownicy kliniki realizują w latach 90-tych tematy dotyczące: oceny odporności i ryzyka powikłań infekcyjnych u chorych na nowotwory przewodu pokarmowego, wpływu zakażenia *Helicobacter Pylori* na rozwój raka żołądka, zaburzeń metabolizmu kwasów tłuszczowych u chorych z nowotworami układu pokarmowego oraz chorobami nowotworowymi i nienowotworowymi trzustki, ze szczególnym uwzględnieniem ostrego zapalenia trzustki. Realizowane tematy przyczyniły się do przeprowadzenia pod kierunkiem prof. Pawła Misiuny wielu rozpraw doktorskich: Andrzeja Dąbrowskiego (1984), Marka Chmurzyńskiego (1984), Grzegorza Walnera (1984), Andrzeja Andrzejewskiego (1986), Andrzeja Chrościckiego (1988), Marka Mijała (1989), Grzegorza Cwika (1989), Andrzeja Sory (1992), Krystyny Abramowicz (1993), dr Wojciecha Polkowskiego (1994), dr Krzysztofa Zinkiewicza (1996), dr Romana Stylińskiego (1997) i dr Aleksandra Ciechańskiego (1998).

Ponadto w tym okresie przeprowadzone zostały z powodzeniem cztery rozprawy habilitacyjne: Grzegorza Walnera (1997), Andrzeja Dąbrowskiego (2000), Andrzeja Sory (1997) i Wojciecha Polkowskiego (2001). Od roku 1998 pod kierunkiem nowego kierownika Kliniki prof. Grzegorza Walnera przeprowadzone były rozprawy doktorskie: Tomasza Skoczylasa (2003), Przemysława Mądrego (2002),

Naukowa działalność kliniki, od momentu jej powstania wyrażała się czynnym udziałem jej pracowników w licznych zjazdach naukowych i sympozjach. W dniach 5-7 kwietnia 1951 roku odbył się 35 Krajowy Zjazd Towarzystwa Chirurgów Polskich. Gospodarzem zjazdu i przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego był prof. F. Skubiszewski, V-ce Prezes Zarządu Głównego TChP w tym okresie. Wygłosił on programowy referat na temat chirurgicznego leczenia choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy, przedstawiając materiał kliniczny obejmujący 300 chorych operowanych w latach 1945-1951.

Podobnie pracownicy kliniki włączyli się czynnie w prace 46 krajowego Zjazdu TChP, organizowanego w Lublinie w dniach 14-16 września 1972 roku, a gospodarzem którego była I Katedra i Klinika Chirurgiczna. W drugim dniu zjazdu, pod przewodnictwem prof. St. Szyski odbyła się konferencja okrągłego stołu na temat „Leczenie mnogich obrażeń ciała” w czasie której prof. M. Zakryś omówił pooperacyjne postępowanie w mnogich obrażeniach ciała.

W roku 1991 Prezesem Towarzystwa Chirurgów Polskich został prof. P. Misiuna, ówczesny kierownik II Katedry i Kliniki Chirurgii Ogólnej AM w Lublinie. Pod jego przewodnictwem w roku 1993 odbył się w Lublinie 56 zjazd TChP, w którym wzięło udział ok. 2000 uczestników, w tym liczna grupa gości zagranicznych. Na zjeździe zaprezentowano ponad 600 prac w postaci referatów i tyleż w postaci plakatów. Sesja na temat raka przełyku i chirurgii wątroby odbyły się pod patronatem European College

of Surgeon. W wystawie sprzętu medycznego wzięło udział ponad 90 firm. Z kliniki zaprezentowano 14 prac.

Od roku 1996, co dwa lata, organizowane są w Lublinie sympozja na temat chorób przełyku, gromadzą one liczną grupę chirurgów z kraju i z zagranicy – specjalistów danej dziedziny. Ostatnio w 2004 roku sympozjum dotyczyło postępów w terapii chorób przełyku.

W ramach współpracy z Towarzystwem Chirurgów na Ukrainie, z inicjatywy prof. Pawła Msiuny od 1994 roku co cztery lata w Polsce organizowane są Dni Chirurgiczne Polsko- Ukraińskie, które umożliwiają poszerzenie wiedzy chirurgom z Krajów byłego Związku Radzieckiego oraz ułatwiają nawiązanie wspólnych więzi przyjaźni.

W historii II Kliniki Chirurgii znaczącą rolę nie tylko na arenie krajowej odgrywały jej kierownicy. Ich działalność umożliwiła nawiązanie współpracy z licznymi ośrodkami międzynarodowymi Holandia - Amsterdam- Pokowski W., Japonia A. Sory, USA - Kansas T. Skoczylas, T. Jaworski, M. Majewski, Niemcy- Meyer, Kozuszek, ostatnio Włochy.

Pracownicy kliniki przebywali na licznych stypendiach w renowanych ośrodkach chirurgicznych w kraju i za granicą: Wielka Brytania, Dania, Szwecja, Niemcy, Francja, Norwegia, Japonia, Holandia. W klinice na stypendiach szkoleniowych przebywali lekarze z zagranicy: Jugosławii, Bułgarii, Hondurasu, Libii, Syrii, Palestyny, kraje byłego Związku Radzieckiego.

W ramach pomocy z ośrodkami w krajach z za wschodniej granicy Polski, powołana w roku 1994 Fundacja Wspierania Chirurgii przy II Klinice chirurgii umożliwiła odbycie szkolenia 12 chirurgom.

W latach 1944-2004 pracownicy naukowcy II Kliniki chirurgii ogłosili drukiem w różnych czasopiśmie krajowych i zagranicznych ponad 400 publikacji. Poruszana w nich problematyka wiązała się ściśle z aktualnymi zagadnieniami klinicznymi.

Podsumowując działalność usługowo - leczniczą kliniki, pragniemy dodać, że w latach 1944-2004 leczono w klinice ponad 135 tysięcy chorych, wykonano ponad 85 tysięcy operacji, a poradniach przyklinicznych corocznie udzielanych jest ponad 3 tysiące porad specjalistycznych.

Prof. Feliks Skubiszewski kierował kliniką przez 21 lat (1944-1965). Zmarł 17 maja 1981 roku i pochowany został w swojej rodzinnej miejscowości: Czemierniki. W dowód zasług prof. Skubiszewskiego dla AM w Lublinie, 4 grudnia 2002 r. prezydent RP podpisał akt nadania Akademii Medycznej w Lublinie jego imienia.

Kierownictwo kliniki po prof. Skubiszewskim objął prof. Mieczysław Zakryś. Kierował on Kliniką przez 15 lat (1965-1980). Zmarł dnia 28.04.2001 r., pochowany został na cmentarzu w rodzinnej Tuchola.

Następnym kierownikiem II Kliniki Chirurgii Ogólnej od dnia 15 października 1980 roku został prof. Paweł Msiuna. Kierował on kliniką przez 18 lat (1980-1998). Na emeryturę odszedł w dniu 30 września 1998 roku. Od 1 października 1998 roku kierownictwo Kliniki objął prof. Grzegorz Walner i funkcję tę pełni do dnia dzisiejszego.

Pomimo licznych zmian w organizacji i finansowaniu Ochrony Zdrowia, w ostatnich latach oraz problemów związanych z niedostatecznym finansowaniem kliniki, II Klinika Chirurgii Ogólnej nadal się rozwija. Głównymi kierunkami rozwoju są: stosowanie technik małoinwazyjnych (endoskopowych i laparoskopowych) w leczeniu chorób przewodu pokarmowego, diagnostyka i chirurgiczne leczenie nowotworowych i nienowotworowych schorzeń przełyku i wpustu żołądka, wczesne wykrywanie nowotworów jelita grubego, skojarzone leczenie raka przełyku, żołądka i jelita grubego. Prowadzone leczenie chorych oparte jest na najnowszych osiągnięciach klinicznych opartych na wynikach z renomowanych ośrodków światowych i poparte są wynikami własnych badań klinicznych i badań molekularnych. W ostatnich latach klinika rozbudowuje bazę sprzętową. Zakupiony został nowoczesny tor wizyjny do diagnostyki endoskopowej firmy Olympus, prowadzone są na szeroką skalę badania ultrasonografii endoskopowej (EUS) włącznie z oceną unaczynienia zmian w odbytnicy (USG 3 D – power Doppler). Jako w jedynej w regionie lubelskim i jednej z nielicznych w Polsce wykonywane są zabiegi endoskopowego wycięcia wczesnych postaci nowotworów przewodu pokarmowego (tzw. mukozektomi). Od 2 lat przy współpracy z firmą Tyco prowadzone jest leczenie nieoperacyjnych przerzutów do wątroby metodą termabłacji. W trakcie realizacji są liczne badania kliniczne oceniające skuteczność stosowania różnych leków w nowotworowych i łagodnych schorzeniach przewodu pokarmowego. Poszerzane są metody laparoskopowe w leczeniu schorzeń przewodu pokarmowego. Działalność Kliniki nie ogranicza się wyłącznie do usługowo- dydaktycznej. W ramach projektów profilaktyki raka jelita grubego w klinice od 2 lat prowadzone są badania wczesnego wykrywania raka.

W opracowaniu wykorzystano publikację autorów: Zakryś M., Pawłowski A., Msiuna P.: Historia II Kliniki Chirurgii Ogólnej Akademii Medycznej w Lublinie (1944-1994) 50 lat działalności. Lublin 1994.

